

2. MODUL

A KRITIKAI GONDOLKODÁS ÉS A DIGITÁLIS MŰVELTSÉG KÉSZSÉGEINEK FEJLESZTÉSE

erasmediah.eu

**Co-funded by
the European Union**

2.3 Tananyag

Értsük meg és küzdjünk a félretájékoztatás ellen!

ERASMEDIAH

Educational Reinforcement Against
the Social Media Hyperconnectivity

**Co-funded by
the European Union**

2.3. tananyag

Értsük meg és küzdjünk a félretájékoztatás ellen!

Célok:

- Megérteni, hogy mi a félretájékoztatás, és miben különbözik az álhírektől.
- Fejleszteni a kritikai gondolkodás képességét, hogy felismerhessék és megkérdőjelezhessék a félretájékoztatást.
- Ösztönözni az empátiát és az egészséges kommunikációt, amikor online információkat vitatsz meg másokkal.

Fő üzenet(ek):

- A félretájékoztatás olyan hamis vagy félrevezető információ, amelyet ártó szándék nélkül osztanak meg, míg az álhírek szándékosan jönnek létre a megtévesztés érdekében.
- A kritikai gondolkodás és az empátia fejlesztése segíthet a félretájékoztatás elleni küzdelemben.

ÓRA TÍPUSA:

Áttekintés

Ma a félretájékoztatás fogalmát fogjuk megvizsgálni – mi az, hogyan terjed, és hogyan ismerhetjük fel. Először is, a félretájékoztatás különbözik az álhírtől, amelyeket szándékosan hoznak létre, az emberek megtévesztésére. Ezen a foglalkozáson együtt fogunk dolgozni azon, hogy megértsük a félretájékoztatást, megtanuljuk, hogyan kérdőjelezzük meg és küzdjünk ellene.

A workshop 3 lépésre épül:

1. Bevezetés: Mi a félretájékoztatás? (10 perc) - Először is megvizsgáljuk a félretájékoztatás és az álhírek közötti különbséget.

2. Csoportfeladat: Keresd a félretájékoztatást! (20 perc) – csoportokban fogtok dolgozni a félretájékoztatás példáinak elemzésén és azonosításán egy dinamikus feladat segítségével, amely egy Kahoot kvízt is tartalmaz majd.

3. Összefoglalás: Téves információ detektívek (10 perc) – végül elkészítéd a saját ellenőrzőlistádat – egy személyes eszköztárat, amely segít felismerni és reagálni a félretájékoztatásra a mindennapi életben.

1. lépés

Bevezetés: Mi a félretájékoztatás?

A félretájékoztatás különbözik az álhírektől. Kezdjük most egy kis ötleteléssel:

- **Szerinted mit jelent a félretájékoztatás?**
- **Szerinted miben különbözik ez az álhírektől?**

A félretájékoztatás hamis vagy félrevezető információ, amelyet ártás szándéka nélkül osztanak meg. Gyakran a megosztó személy elhiszi, hogy igaz, ezért terjed könnyen. Másrészt az álhíreket szándékosan hozzák létre, hogy megtévezzék vagy manipulálják az embereket konkrét okokból, például hatalom, pénz vagy befolyás megszerzése érdekében.

1. lépés

Bevezetés: Mi a félretájékoztatás?

Most próbáljuk meg kiszűrni a félretájékoztatást működés közben. Három állítást fogsz látni a képernyőn, egyenként. A feladatod az, hogy eldöntsd, mindegyik állítás tény vagy félretájékoztatás.

Emeld fel a kezed, ha úgy gondolod, hogy az 1/2/3-as állítás tény. Most emeld fel a kezed, ha úgy gondolod, hogy ez félretájékoztatás.

1. lépés

Bevezetés: Mi a félretájékoztatás?

1. ÁLLÍTÁS
KÖTELEZŐ NAPI 8
POHÁR VIZET
MEGINNI A
JÓ EGÉSZSÉGÉRT.

1. lépés

Bevezetés: Mi a félretájékoztatás?

2. ÁLLÍTÁS

A SÁRGARÉPA
JAVÍTJA A
LÁTÁST.

1. lépés

Bevezetés: Mi a félretájékoztatás?

3. ÁLLÍTÁS

AZ OLTÁSOK
AUTIZMUST
OKOZNAK

1. lépés

Bevezetés: Mi a félretájékoztatás?

Az első állításról: „Napi 8 pohár víz fogyasztása kötelező a jó egészséghez.” Ez félretájékoztatás. Bár a hidratáltság fenntartása fontos, a szükséges víz pontos mennyisége személyenként változik, és nem kell 8 pohárnak lennie.

Következő: „A sárgarépa javítja a látást.” Ez részben igaz, de többnyire félretájékoztatás. A sárgarépa A-vitamint tartalmaz, ami jól tesz a szem egészségének, de nem javítja drasztikusan a látást.

Végül, „az oltások autizmust okoznak”. Ez félretájékoztatás. Nincs tudományos bizonyíték arra, hogy az oltások összefüggésbe hoznák az autizmussal. Noha ez egy vissza-visszatérő hír, az alap.

A félretájékoztatás gyakran hihetőnek tűnik, ezért terjed olyan könnyen. Ezért fontos, hogy kritikusan gondolkodjunk a hallott és megosztott információkról.

2. lépés

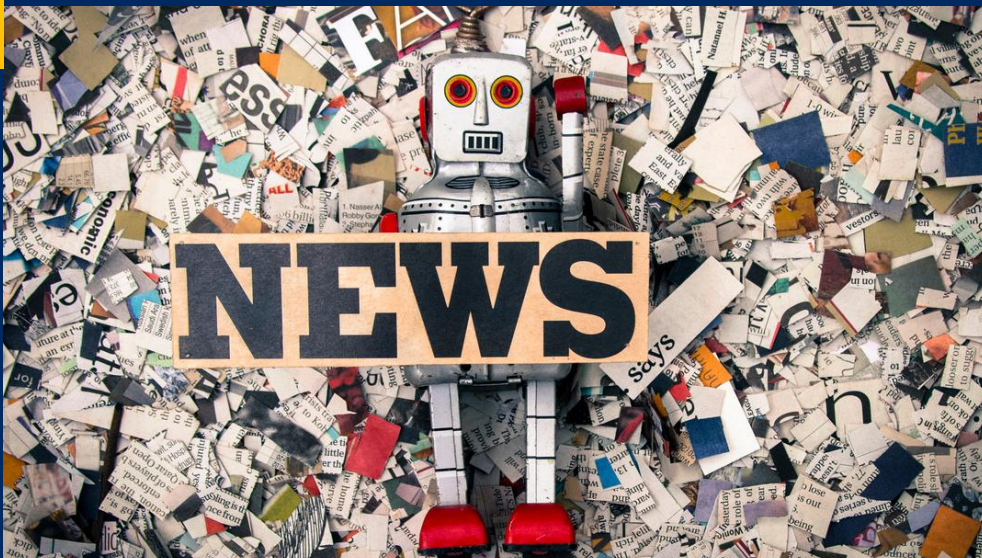
Csoportos feladat: Keresd meg a félretájékoztatást!

1. lehetőség (forgatókönyv-kártyák):

Ez a tevékenység a **„Fedezd fel a félretájékoztatást!”** nevet viseli. A célja, hogy gyakoroljuk a félretájékoztatás azonosítását és a nap mint nap felmerülő információkkal kapcsolatos kritikus gondolkodást.

3-4 fős kiscsoportokban minden csoport kap egy forgatókönyvkártyát, amely egy bejegyzést, üzenetet vagy beszélgetést ír le. A feladatotok, hogy megvitassátok azt a csoporttal közösen, és eldöntsétek:

1. Pontosak az információk, vagy félretájékoztatásról van szó?
2. Hogyan lehet ellenőrizni, hogy igaz vagy hamis?
3. Milyen következménye lehet, ha ez az információ terjedni kezd?

2. lépés

Csoportos feladat: Keresd meg a félretájékoztatót!

2. lehetőség (Kahoot kvíz):

A tevékenység második változatához mobiltelefonokra és a Kahoot! alkalmazásra van szükség.

Mondja: A Kahoot! kvízben néhány forgatókönyvet mutatok be, amelyek egy bejegyzést, üzenetet vagy beszélgetést írnak le. A feladatotok, hogy egyénileg szavazzatok a telefonjaiddal, és eldöntsétek, hogy az információ pontos vagy téves.

Minden kérdés után áttekintjük a helyes választ, és megbeszéljük, hogy miért igaz vagy nem igaz. Figyelj oda, hogy milyen könnyen hihetőnek tűnhet a félretájékoztató, és hogyan tudjuk ellenőrizni a tényeket!

2. lépés

Csoportos feladat: Keresd meg a félretájékoztatást!

A tanulóknak papírlapon átadandó vagy a képernyőn megjelenítendő utasítások (1. opció esetén):

1. Olvasd fel hangosan a kártyádon lévő forgatókönyvet a csoportodnak.
2. Beszéljétek meg csapatként:
 - a. Igaznak vagy gyanúsoknak hangzik?
 - b. Hogyan tudnád ellenőrizni?
 - c. Miért hihet valaki benne, és milyen kárt okozhat, ha hamis?
3. Készüljétek fel arra, hogy megoszd az érvelésedet az osztállyal.

2. lépés

Csoportos feladat: Keresd meg a félretájékoztatót!

Példa forgatókönyv kártyák:

„Egy népszerű influenszer azt mondta, hogy az agyunknak csak 10%-át használjuk.”

„Az unokatestvérem továbbított egy üzenetet, amiben azt írta, hogy a kormány közösségi média alkalmazásokon keresztül követ minket.”

„Olvastam az interneten, hogy almaecet fogyasztásával azonnal fellendítheted az immunrendszeredet.”

„Valaki posztolt a Facebookon, hogy egy új bolygót fedeztek fel a Naprendszerünkben, amely szabad szemmel is látható.”

„A rendszeres vízfogyasztás segíthet a koncentráció javításában és a fejfájás megelőzésében.”

2. lépés

Csoportos feladat: Keresd meg a félretájékoztatást!

Helyes válaszok:

„Egy népszerű influenszer azt mondta, hogy az agyunknak csak 10%-át használjuk.”

Téves információ: ez egy gyakori tévhit. Az idegtudomány azt mutatja, hogy agyunk minden részét használjuk, bár nem egyszerre.

„Az unokatestvérem továbbított egy üzenetet, amiben azt írta, hogy a kormány közösségi média alkalmazásokon keresztül követ minket.”

Részben igaz: a kormányok biztonsági okokból figyelemmel kísérhetik a közösségi média aktivitását, de nem követnek nyomon minden egyes személyt.

„Olvastam az interneten, hogy almaecet fogyasztásával azonnal fellendítheted az immunrendszeredet.”

Téves információ: az almaecetnek vannak egészségügyi előnyei, de nem erősíti azonnal az immunrendszert.

„Valaki posztolt a Facebookon, hogy egy új bolygót fedeztek fel a Naprendszerünkben, amely szabad szemmel is látható.”

Téves információ: nem fedeztek fel szabad szemmel látható új bolygókat. A legutóbbi bolygófelfedezés 2006-ban történt (Eris), és távcső nélkül nem látható.

„A rendszeres vízfogyasztás segíthet a koncentráció javításában és a fejfájás megelőzésében.”

Pontos: tudományosan bizonyított, hogy a hidratáltság támogatja a kognitív funkciókat és csökkenti a fejfájás kockázatát.

3. lépés

Összefoglalás: Dezinformációs nyomozók

Gondoljuk át, hogyan tudjuk alkalmazni a tanultakat. Kezdjük egy gyors áttekintéssel:

Mi az az egy dolog, amit ma tanultál, ami meglepett?

Hogyan tudod felhasználni a ma tanultakat, hogy segíts másoknak felismerni a félretájékoztatást?

3. lépés

Összefoglalás: Legyél nyomozó!

Most pedig alkossunk valami gyakorlatban is használhatót – egy személyes **„Téves információ ellenőrzőlistát”**, amelyet akkor használhatsz, ha “nyomozóként” bizonytalan vagy az online talált információkban.

Találj ki három olyan kérdést, amit feltehetsz magadnak, mielőtt online megosztasz információkat. Írd le őket egy papírra, és utána megosztunk egymással néhányat közülük. Ha segítségre van szükséged, íme néhány példa a kezdéshez:

- Honnan származik ez az információ?
- Megbízható forrásból származik?
- Túl meglepőnek vagy sokkolónak tűnik ahhoz, hogy igaz legyen?

Ne feledd, hogy a „félretájékoztatási nyomozó” szerepe kritikus gondolkodást, kérdések feltevését és empátikus viselkedést jelent, amikor másokkal információkról beszélsz. Mindenki tehet azért, hogy az online terek megbízhatóbbak és tisztelettudóbbak legyenek.

Összefoglalás

- A félretájékoztatást gyakran akaratlanul osztják meg, míg az álhíreket szándékosan hozzák létre a megtévesztés érdekében – ennek a különbségnek a megértése elengedhetetlen.
- A kritikai gondolkodás segít felismerni és megkérdőjelezni az információk megbízhatóságát, mielőtt azokat online megosztanánk.
- A félretájékoztatással kapcsolatos beszélgetések empátiával való megközelítése egészségesebb, tiszteletteljesebb kommunikációt eredményez mind az online, mind az offline térben.

Útmutató tanárok és trénerek számára

Célkitűzés:

A lecke célja, hogy segítsen eligazítani a fiatalokat a félretájékoztatás megértésében és leküzdésében. Interaktív tevékenységeket tartalmaz, amelyek fejlesztik a kritikai gondolkodást, ösztönzik az együttműködő tanulást és elősegítik az empátiát az online információk megvitatása során. A workshop könnyen adaptálható mind a formális osztálytermi, mind az informális tanulási környezetbe.

Szükséges eszközök:

- Projektor és vászon vagy nagyméretű monitor
- Fehér tábla vagy flipchart
- Jelölők és tollak
- Kartonok vagy papírlapok
- Laptop vagy tablet (a facilitátornak)
- Okostelefonok vagy tabletek (hogy a résztvevők hozzáférhessenek a Kahoot kvízhez)
- Internetkapcsolat
- Példaforgatókönyvek nyomtatott változatai
- Csoportmunkához és megbeszélésekhez alkalmas ülésrend
- Időzítő vagy óra a tevékenység időtartamának kezeléséhez

1. lépés: Bevezetés: Mi a félretájékoztatás?

Teremtsen befogadó és nyitott légkört, ahol a résztvevők nyugodtan megoszthatják ötleteiket anélkül, hogy félnének attól, hogy tévednek.

Bátorítsa a tanulókat, hogy gondoljanak a mindennapi életükben előforduló félretájékoztatási példákra, tegyék a beszélgetést átélhetővé és gyakorlatiassá.

Ha a résztvevők haboznak, mondjon egy egyszerű példát a félretájékoztatásra (akár a közös hétköznapi élményeikből), hogy beindítsa a beszélgetést.

Ismerjük el és építsünk minden hozzájárulásra, hangsúlyozva, hogy a félretájékoztatás megértése egy kollektív tanulási folyamat.

Főbb megbeszélési pontok:

- A félretájékoztatás nem szándékosan megosztott, gyakran igaznak hitt hamis információ.
- Az álhíreket szándékosan hozzák létre megtévesztés vagy manipuláció céljából.
- A kritikai gondolkodás segít azonosítani és megakadályozni a félretájékoztatás terjedését.

2. lépés: Csoportfeladat: Keresd meg a félretájékoztatót!

- Ossza a tanulókat kiscsoportokba, és adja oda nekik a forgatókönyveket tartalmazó lapot.
- Bátorítsa a tanulókat, hogy beszéljék meg az egyes példákat a csoportjukon belül, és közösen döntsék el, hogy félretájékoztatásról van-e szó vagy sem.
- Szükség esetén tegyél fel néhány irányadó kérdést, hogy segítse a csoportokat az állítások elemzésében, például: „Túl egyszerűnek tűnik ez az állítás? Vannak-e tények, amelyek alátámasztják?”
- Minden kör után kérje meg a csoportokat, hogy osszák meg érvelésüket az egész osztállyal, ezzel is elősegítve a vitát.
- (Ha a 2. lehetőséget választja): a megadott forgatókönyvek és helyes válaszok alapján hozzon létre egy Kahoot! kvízt, és adja meg a linket a tanulóknak.

Főbb megbeszélési pontok:

- A félretájékoztatás gyakran hihetőnek tűnik, de hiányoznak belőle a tények.
- Fontos megkérdőjelezni az állításokat, különösen akkor, ha túl egyszerűnek vagy meglepőnek tűnnek.
- A tények ellenőrzése és a forrás figyelembevétele segíthet megelőzni a félretájékoztatás terjedését.

3. lépés: Összefoglalás: Dezinformációs nyomozók

- Adjunk időt a tanulóknak az egyéni reflexióra, mielőtt megosztják gondolataikat a csoporttal.
- Bátorítsd őket, hogy gondolják át, hogyan tudják alkalmazni a tanultakat a mindennapi helyzetekben, például online információk megosztása vagy hírek megbeszélése során a barátaikkal.
- Szükség esetén példákkal vezesd őket arra, hogy mikor használhatják az ellenőrzőlistájukat a félretájékoztatás kiszűrésére.
- Köszönje meg a tanulóknak az elkötelezettségüket, és hangsúlyozza a tudatosság és az empátikus hozzáállás fontosságát az információkkal való interakció során.

Főbb megbeszélési pontok:

- Az új ismereteken való elmélkedés segít megerősíteni a tanulást és alkalmazni a valós életben.
- Egy ellenőrzőlista a félretájékoztatás kiszűrésére praktikus eszköz lehet a mindennapi helyzetekben.
- Az empátia és a kritikai gondolkodás kéz a kézben járnak, amikor tiszteletteljesen kezeljük a félretájékoztatást.

Utánkövetés és otthoni tevékenységek

- Kérje meg a tanulókat, hogy keressenek egy olyan online információt, amelyben nem biztosak, és egy szülővel vagy baráttal ellenőrizzék annak pontosságát.
- Osszák meg a megállapításaikat a következő foglalkozáson.

Tippek tanároknak:

- **Időgazdálkodás:** tartsa az időt az egyes elemeknél
- **Részvétel ösztönzése:** A csendesebb diákokat vonja be azzal, hogy megkéri őket, hogy osszák meg meglátásaikat.
- **Alkalmazkodóképesség:** Készüljön mind digitális, mind fizikai anyagokkal.

Eszközök

Kahoot

A Kahoot! egy ingyenes, interaktív tanulási alkalmazás, amely lehetővé teszi az oktatók számára, hogy valós időben készítsenek lebilincselő kvízeket, felméréseket és játékokat. Játékalapú megközelítést alkalmaz, ahol a tanulók mobileszközeiken válaszolhatnak a kérdésekre, így szórakoztató és dinamikus módja a tudás felmérésének és a tanultak megerősítésének. Az ehhez hasonló, a félretájékoztatásról szóló workshopokon a Kahoot értékes eszköz lehet a részvétel ösztönzésére, az egészséges verseny elősegítésére és az azonnali visszajelzés biztosítására, miközben a kulcsfontosságú fogalmakat lebilincselő és emlékezetes módon erősíti meg.

kahoot.com/

Hivatkozások

- Merriam-Webster - *Definition of Misinformation* - Merriam-Webster Dictionary, 2023. Link:
<https://www.merriam-webster.com/dictionary/misinformation>
- YouTube Video by Children and Screens: Ask the Experts: Fact or Fake? How to Teach Your Kids to Spot Misinformation. Link:
<https://www.youtube.com/watch?app=desktop&v=la6g9AZS3yM&t=1969s>

KVÍZ

Válaszd ki a helyes választ minden kérdésre, hogy teszteld a hamis hírek felismerésével és értékelésével kapcsolatos ismereteidet. Minden kérdésnél csak egy válaszlehetőség helyes.

1. Mi a fő különbség a félretájékoztatás és az álhírek között?

- A. A félretájékoztatás mindig igaz, míg az álhír hamis.
- B. A félretájékoztatást akaratlanul terjesztik, míg az álhíreket megtévesztés céljából hozzák létre.
- C. A félretájékoztatás tényekről szól, míg az álhírek véleményekről.
- D. A félretájékoztatás csak a közösségi médiában terjed, míg az álhírek az újságokban jelennek meg.

2. Az alábbiak közül melyik példa a félretájékoztatásra?

- A. „Napi 8 pohár víz fogyasztása szükséges a jó egészséghez.”
- B. „A sárgarépa jó A-vitamin forrás, amely támogatja a szem egészségét.”
- C. „A védőoltások biztonságosak és hatékonyak a betegségek megelőzésében.”
- D. „A Föld a Nap körül kering, ami okozza az évszakokat.”

KVÍZ

3. Miért fontos a kritikai gondolkodás az online információkkal való találkozáskor?

- A. Mindent igaznak fogadni el, amit olvasol.
- B. Az információ gyors megosztása másokkal.
- C. Annak értékelése, hogy az információk pontosak és megbízhatóak-e.
- D. Minden túl bonyolultnak tűnő információt figyelmen kívül hagyni.

4. Az alábbiak közül melyik jó módszer annak ellenőrzésére, hogy az információ megbízható-e?

- A. Nézd meg, hány lájkja vagy megosztása van.
- B. Ellenőrizd, hogy egy megbízható weboldalon tették-e közzé.
- C. Olvasd el egyszer az információt, és feltételezd, hogy helyes.
- D. Kérdezd meg egy barátodat, hogy szerinte igaz-e.

5. Mit kell tenni, ha azt látod, hogy valaki félrevezető információkat oszt meg az interneten?

- A. Ne foglalkozz vele, és lépj tovább.
- B. Vitatkozz velük a hozzászólásokban.
- C. Udvariasan javítsd ki őket a helyes információkkal.
- D. Oszd meg másokkal, hogy ők is tudják.

Megoldások

- 1. kérdés: B
- 2. kérdés: A
- 3. kérdés: C
- 4. kérdés: B
- 5. kérdés: C

ERASMEDIAH

Educational Reinforcement Against
the Social Media Hyperconnectivity

Lélekben Otthon
Közhasznú Alapítvány

AdM
Archivio della Memoria

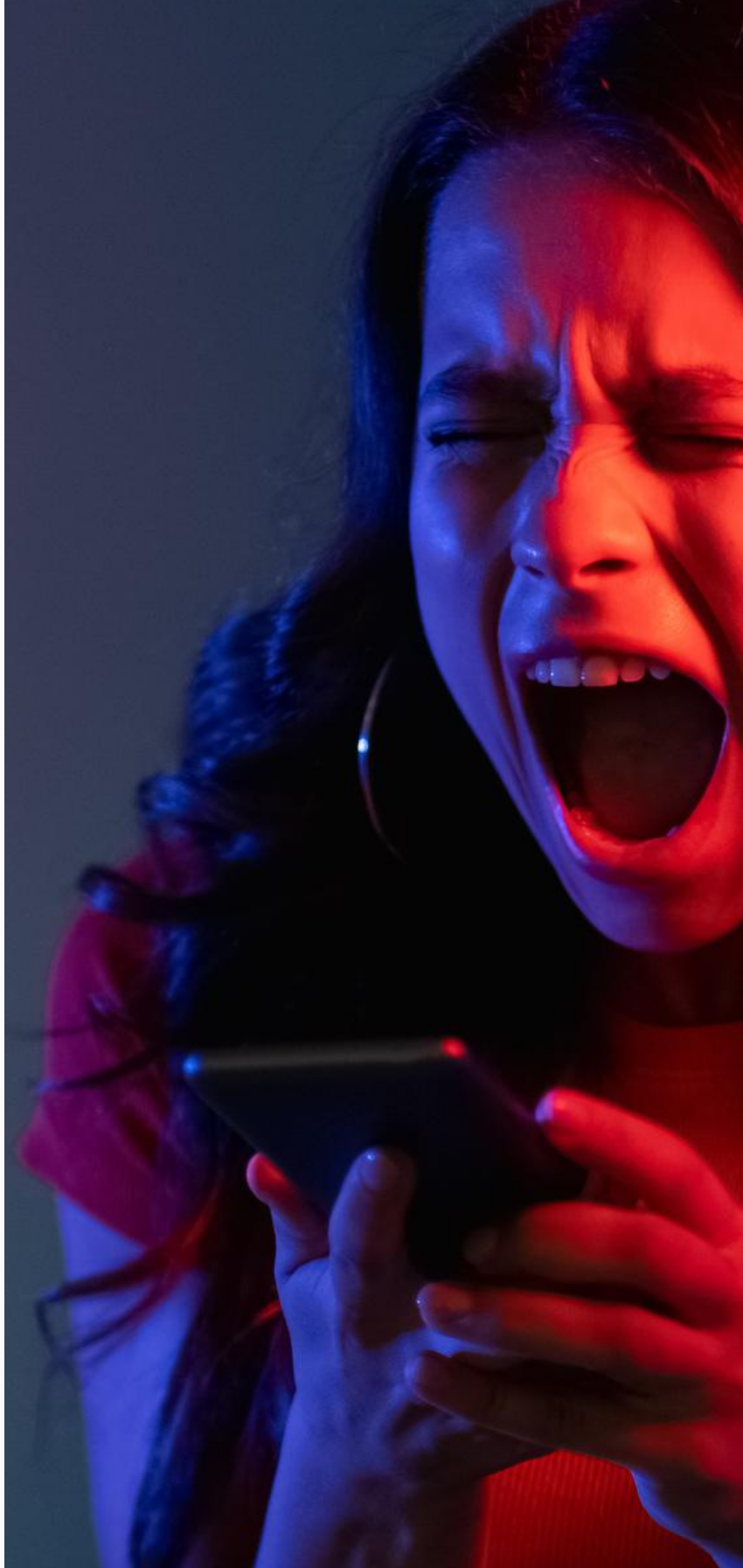

Centrum Wspierania
Edukacji
i Przedsiębiorczości

EDU
yayıncılık

@Inno Hub
Valencia

**Co-funded by
the European Union**

Funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or the European Education and Culture Executive Agency (EACEA). Neither the European Union nor EACEA can be held responsible for them.